

Konference DOBRÁ PRAXE 2023

„Škola jako místo pro...“

19. 10. 2023

Podpora sociálně znevýhodněných studentů při studiu na VŠ

Mgr. Šárka Vohlídalová, doc. Mgr. Jiří Kohout, Ph.D.

Mgr. Šárka Vohlídalová

Od roku 2019 pracuji jako vedoucí Centra Carolina na Univerzitě Karlově. Vystudovala jsem sociální a kulturní antropologii a sociální práci na ZČU, 12 let jsem pracovala jako terénní a kontaktní pracovník se znevýhodněnými skupinami obyvatel v Plzni a v Praze se zaměřením na inkluzi ve vzdělání. Z této praxe čerpám i v rámci metodického vedení vysokoškolského poradenství pro studenty se znevýhodněním. Mým celoživotním zájmem je inkluze ve vzdělávání.

Konference DOBRÁ PRAXE 2023

„Škola jako místo pro...“

19. 10. 2023

Podpora sociálně znevýhodněných studentů při studiu na Univerzitě Karlově

Mgr. Šárka Vohlídalová

Centrum Carolina

- podpůrné a poradenské centrum Univerzity Karlovy
- pro studující se znevýhodněním (se specifickými potřebami, se socioekonomickým znevýhodněním)
- pro studující rodiče
- poradny pro všechny studující i zaměstnance

Podpora studujících se socioekonomickým znevýhodněním

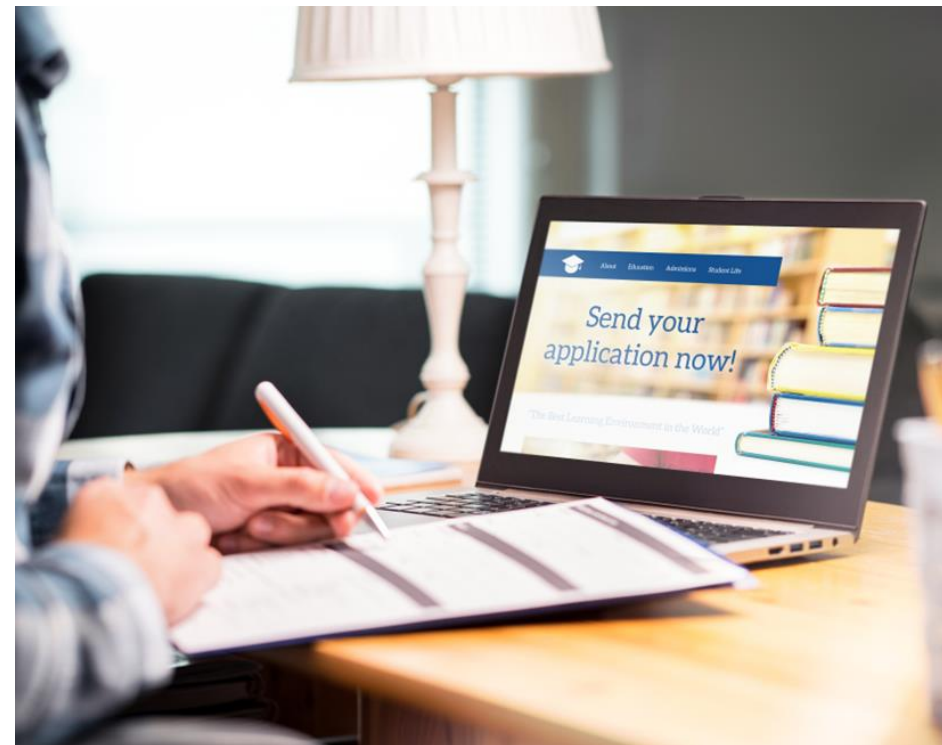
- informační videa

<https://centrumcarolina.cuni.cz/CC-247.html>

- <https://www.youtube.com/watch?v=JAKFf0vYACQ&t=20s>

Podpora pro uchazeče - přihláška zdarma

- přihláška ke studiu na UK zdarma pro studující s příjmem do 1,5 ŽM. Od r. 2021 podpořeno 20 uchazečů. Letos zmírněno na podmínku příjmu do 3,4 ŽM
- slevy na zkoušky SCIO

Sociální stipendium

- výše: v akademickém roce 2022/23: 6 000 Kč měsíčně (příspěvek od UK 1950 Kč měsíčně)
- navíc: příspěvek na obědy v menzách UK 900 Kč měsíčně (v roce 2022 89 podpořených, od 10/2020 celkem 126 podpořených, 22 studentů příspěvek nevyčerpalo)
- PedF přispívá dalšími 4 000 Kč měsíčně
- UK: celkem cca 50 000 studujících. Sociální anebo zvýšené ubytovací stipendium pobírá cca 200 studujících ročně

Stipendium v případě akutní tíživé situace

- poskytuje se jednorázově až do výše 100 000 Kč
- žádost se podává děkanovi/děkance nebo rektorovi
- v akutní tíživé situaci zejména v souvislosti s:
  - osiřením
  - péčí o závislou osobu
  - mateřstvím nebo rodičovstvím
  - závažnými zdravotními důvody
  - zásahem živelní nebo jiné pohromy nebo havárie
  - tím, že se stal obětí nezaviněného trestného činu

Stipendium v případě akutní tíživé situace

- v roce 2021 podpořeno 5 studujících celkovou částkou 320 000 Kč, z toho 3 z důvodu tornáda na Moravě
- za rok 2022 podpořeno 64 (z toho 60 kvůli válce na Ukr.) studujících, celková částka 817 500 Kč
- v roce 2023 dosud 16 podpořených
- od roku 2022 celkem 56 zamítnutých nebo stažených žádostí

Podpora studentů kvůli válce na Ukrajině

- v 2/2022: na UK 638 studujících z Ukrajiny
- stipendium ATSS od rektorátu
- za rok 2022: 60 studujících, za 672 500 Kč
- za rok 2023: 11 studujících, za 204 500 Kč
- plus finanční podpora od fakult
- plus podpora od Nadačního fondu UK v roce 2022 (celkem 17 studentů, podpořeno celkem 170 000 Kč)

Nadační fond UK

- podpora studentů, kteří byli postiženi válkou na Ukrajině v roce 2022
- aktuální výzva: pro talentované studenty středních škol

Mentoring

- průvodce/průvodkyně studující/ho prvního ročníku nebo uchazeče/ky
- průvodcem je zaškolený studující s podobnou zkušeností z vyššího ročníku, z podobného/stejného oboru

Mentoring

cílová skupina:

- „first-generation students“
- uchazeči/ky a studující prvních ročníků, kteří se cítí znevýhodněni z důvodu:
  - náročná finanční situace rodiny či jednotlivce (pobírání dávek, invalidního důchodu, rodičovské atd.)
  - nízké vzdělání rodičů či pečovatelů
  - bydliště v sociálně vyloučené lokalitě
  - nedostatečná znalost vyučovacího jazyka
  - znevýhodnění kvůli etnické stigmatizaci (studující může být vnímán jako příslušník nemajoritního etnika)
  - ústavní výchova, pěstounská péče

Mentoring

- od podzimu 2020
- podpořených 36 studentů, proškoleno 15 mentorů
- častá témata: jak to chodí na univerzitě, jak psát e-mail vyučujícím, jak se zapsat na zkoušky, jak si sestavit rozvrh, kde si sehnat brigádu...
- vznikla Metodika programu Mentoring

Mentoring – kazuistika I.

Valerie z Ukrajiny požádala o mentoring. Chce se hlásit na Univerzitu Karlovu a pomoci s přípravou na přijímací zkoušky. Neovládá plynně jazyk, ač základům rozumí a bojí se, aby nezanedbala oficiální náležitosti, které jsou s přihlášením a plněním přijímacího řízení spojené. Mentorka ukrajinského původu jí pomohla se zorientováním se, navedla jí na potřebné dokumenty a odkázala ji na materiál, ze kterého je vhodné se připravit na přijímací zkoušky v rámci dané fakulty. Předala jí své zkušenosti, jelikož si sama před několika lety prošla stejným procesem. V průběhu přípravy na přijímací zkoušky jí byla oporou, poradila jí tipy, jak se efektivně na ně připravit.

Mentoring – kazuistika II.

Jana se rozhodla, že by si ráda doplnila vysokoškolské vzdělání a přihlásila se na pedagogickou fakultu UK. Vysokou školu již v minulosti studovala, avšak již před 20 lety a studium kvůli dětem nedokončila. S žádostí o mentoring se obrací pro pomoc v zorientování se v univerzitním systému. Potřebovala by pomoci s navigací v informačním systému SIS, v zápisu předmětů a konzultovat, jak si poskládat předměty, aby měla dostatek kreditů. Její mentor jí tak pomáhá v praktických krocích, jakým způsobem je vhodné si poskládat předměty, dává jí rady ohledně zápisu a sdílí s ní, kde může nejlépe shánět materiál k přípravě na zkoušky.

Letní škola – Adaptační dny

- dvoudenní akce s přednáškami pro nově přijaté studenty se socioekonom. znevýhodněním
- v rámci Orientačního týdne
- od roku 2021: 20, 22 a 31 účastníků

Letní škola – Adaptační dny

Cíle:

- seznámit nově přijaté studující s podpůrnými opatřeními, která Univerzita Karlova nabízí
- nabídnout neformální prostředí k seznámení
- pomocí navazujících vzdělávacích seminářů usnadnit první měsíce studia na VŠ

Témata přednášek:

- finanční poradenství, činnost UK Pointu, stipendia, koleje a menzy, knihovny a jak se v nich orientovat a pod.
- následné semináře pak byly zaměřeny na 4 oblasti: psychohygienu, prokrastinace, akademické psaní a efektivní učení.

Letní škola – Adaptační dny

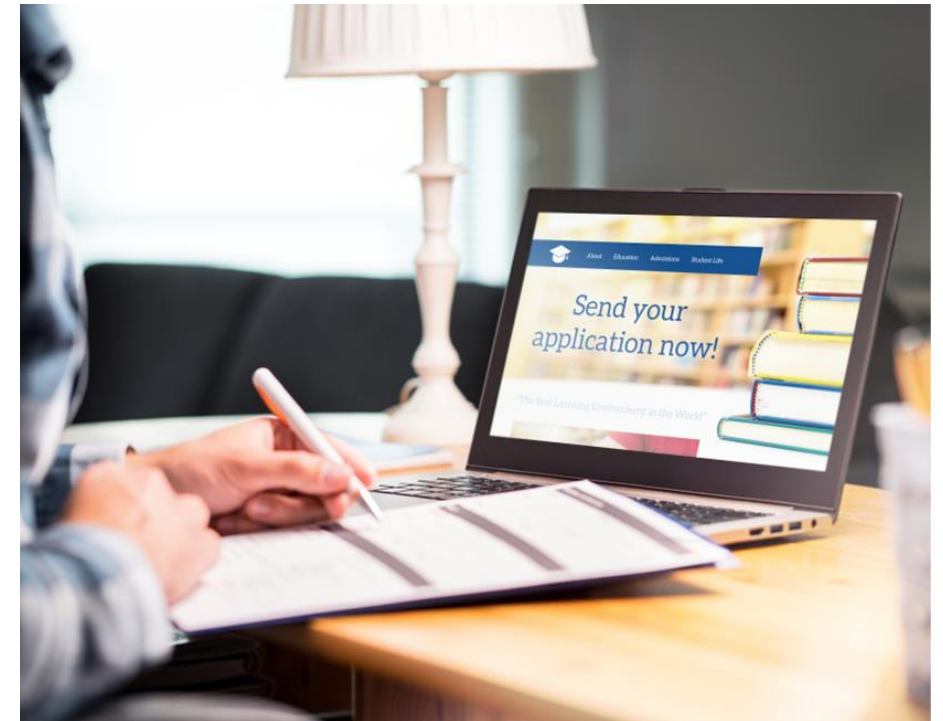
„Jsem nejmladší dítě z rodiny 4 dětí a manuálně pracujících rodičů. Táta pracuje jako instalatér a máma jako uklízečka. Už v minulosti, v mém raném věku, táta pravidelně v práci chodil na různé poruchy kanalizací pro přivýdělek a rodiče dlouhodobě pobírali sociální podporu na všechny své děti, včetně mě. Finančně jsme na tom nikdy nebyli dobře. Po mnoha letech nepříznivého manželství se rodiče rozvedli a děti připadly do máminy péče, byli jsme tedy závislí na mámině výplatě, výživném od táty a sociální podpoře, zároveň jsme určitou kratší dobu pobírali i hmotnou nouzi. Následně nastoupila sestra do práce a odstěhovala se do vlastního bydlení. Poté nastoupil můj bratr na studium na VŠ, rok po vystudování nastoupil do práce, odstěhoval se do vlastního bydlení a zároveň ve stejném roce nastoupil můj druhý bratr na studium VŠ. Aktuálně můj druhý bratr bude pokračovat v magisterském studiu a já budu nastupovat do 1. ročníku všeobecného lékařství, tudíž se budeme 2 roky s bratrem ve studiu překrývat a situace bude finančně velmi náročná. Sám jsem si musel cca rok předem vydělávat na brigádě, abych si mohl pořídit potřeby na studium na VŠ (notebook, cestovní kufr, lékařský oděv aj.) Vztahy v naší blízké i vzdálenější rodině jsou složité. Po mnoha letech tátova špatného a nevhodného chování k němu nechováme sympatie, finančně nás podporuje pouze z povinnosti, nikoliv nad rámec povinností.“

Zapůjčení technických pomůcek ke studiu a další služby

- nabízíme možnost zapůjčení notebooku, čtečky apod.
- za rok 2022 podpořeno 14 studentů
- v době distanční výuky jsme půjčovali modemy s internetem (54 modemů)
- příspěvek na učebnice (po dobu trvání projektu ESF; 4 podpoření)
- zprostředkování brigád pro zájemce
- 3 studujícím jsme přispěli na nákup pomůcek na studium lékařského oboru (z ESF projektu)

Další služby pro ekonomicky znevýhodněné

- přednostní ubytování na koleji pro studenty, pobírající dávky hmotné nouze
- sociálně ekonomické poradenství (2022: 93 studujících, 2023: dosud 50 studujících)

Výzvy do budoucna

- studenti placeného studia ze zahraničí - v případě výpadku příjmů domácnosti
- „mikrogranty“ – např. pro prváky lékařských oborů na učebnice
- roztržitost podpory (sociální komise, Centrum Carolina, Nadační fond UK)

Centrum Carolina

www.centrumcarolina.cuni.cz

Kontakty pro podporu studujících se
socioekonomicky znevýhodněním

- Mgr. Šárka Vohlídalová

sarka.vohlidalova@ruk.cuni.cz

tel.: 224 491 896

- Mgr. Zuzana Hlucháňová-Horká

zuzana.hluchanova-horka@ruk.cuni.cz

tel. 224 491 753

Děkuji za pozornost.

Konference DOBRÁ PRAXE 2023

„Škola jako místo pro...“

19. 10. 2023

Podpora sociálně znevýhodněných studentů při studiu na ZČU v Plzni

doc. Mgr. Jiří Kohout, Ph.D.

Prorektor pro koncepci vzdělávání a záležitosti studujících na Západočeské univerzitě v Plzni.

Právní rámec – sociálně znevýhodnění žáci / studující

- Školský zákon
  - Žáci, kteří pocházejí z prostředí s nízkým sociálně kulturním statusem, žáci s nařízenou ústavní výchovou nebo žáci s nařízenou ochrannou výchovou
  - Případně kombinace více podmínek stanovených vyhláškou MŠMT
  - Jasná charakteristika, metrika, metodika práce, rozsah a forma nastavených podpůrných opatření
- Vysokoškolský zákon
  - ???
  - Každá VVŠ (na některých VVŠ dokonce fakulta) má vlastní pravidla pro identifikaci studujících a způsob a rozsah jejich podpory

Stipendijní podpora na ZČU

Sociální stipendium

- se přiznává studujícím do 26 let, kteří se ocitli v tíživé sociální situaci
- se přiznává za těchto podmínek:
  - podání elektronické žádosti prostřednictvím Portálu ZČU
  - doručení písemného Sdělení pro účely přiznání stipendia (doklad, který vydá SSSZ a který potvrzuje, že příjem rodiny za 3. čtvrtletí daného kalendářního roku, který se zjišťuje kvůli přídávkům na dítě, nepřevyšuje 1,5 násobek částky životního minima rodiny)

2018	825 tis. Kč	2019	787
2020	642	2021	627
2022	753	2023 (1. + 2. čtvrtletí)	579

Stipendijní podpora na ZČU

Mimořádné stipendium děkana / rektora

- se přiznává mj. studujícím v případě tíživé sociální situace studujících
- se pravidelně přiznává studujícím registrovaných v systému podpory osob se specifickými potřebami (tj. studujícím se zdravotním znevýhodněním)
- se přiznává za těchto podmínek:
  - podání elektronické žádosti prostřednictvím Portálu ZČU
  - doručení příloh relevantních pro uvedené důvody
  - registrace v systému podpory

2018	242 tis. Kč	2019	261
2020	117	2021	214
2022	268	2023 (1. 9/2023)	0

Strategický rámec aktivit ZČU do budoucna

- Strategický záměr ZČU – cíl EDU-5 – opatření Zkvalitňování podmínek pro studenty z SE znevýhodněného prostředí a pro studenty se SP a Zkvalitnění poradenské činnosti.
- Plán rovných příležitostí - opatření 1.2. Posílení poradenství
- Částečně HR Award – Akční plán, opatření 12. Zavedení ombudsmana pro studující i zaměstnance
- Částečně Strategie udržitelného rozvoje ZČU, vazba na Plán rovných příležitostí

Finanční rámec aktivit ZČU do budoucna

- ERDF SP výzva pro VŠ – 40 mil. Kč do r. 2028
- ESF výzva pro VŠ – alokace 100 mil. Kč, problematika studentů se SP (Aktivita 8) stanovena vedením ZČU jako prioritní
- Podpora aktivit z PPSŘ, speciálně další priority II.1. přizpůsobení podoby studia a podpůrných služeb proměňujícím se charakteristikám uchazečů; a II.2. podpora studujících se SP, pro rok 2024 plánováno celkem až 2 mil. Kč
- Podpora SP v rámci rozpočtu VŠ (okruh F), pro r. 2023 cca 3,6 mil. Kč (205 studentů se SP)
- Projektové aktivity IPC – projekty Erasmus+ apod.
- Provozní finance z rozpočtu ZČU

Lidské zdroje (vnímáme jako zásadní) – využití kapacit univerzity (vedle IPC i Fakulta pedagogická – psychologie, pedagogika, Fakulta filozofická – sociální práce, pověřenec pro rovné příležitosti, oddělení CZV a další), spolupráce s dalšími aktéry včetně zahraničních (Slovensko, Švédsko, Jižní Korea...) a středních škol

Priority - investiční oblast (ERDF)

- Půjčovna kompenzačních pomůcek
- Orientační majáčky na budovy
- Klidové a odpočinkové zóny (různé součásti)
- Bezbariérové vstupy
- Zdravý bufet
- Vybavení pro zdravotní TV
- Tréninková místnost pro VR (navázání na VR hospodu a VR třídu)
- Bezbariérová porad. pracoviště na fakultách

Priority - neinvestiční oblast (ESF)

- Vyškolení poradenských pracovníků na fakultách (Půjčovna kompenzačních pomůcek.
- Vytvoření mentorské skupiny pro uchazeče se SP, tutoring (nejen) studentů se SP na bázi „studenti studentům“.
- Příprava krátkodobých zahr. mobilit studentů se SP Orientační majáčky na budovy.
- Využití VR (trénink ve VR, kompenzace) Klidové a odpočinkové zóny (různé součásti).
- Rozvoj blended learningu pro studenty se SP (školení pracovníků atd.).
- Rozšíření a další profesionalizace poradny – adiktologická poradna, problematika poruch příjmu potravy, sebepoškození.
- Zpřehlednění právního poradenství – gamifikace, rozcestník pro studenty k legislativě atd.
- Zavedení poradenství pro studenty s SE omezeními + nastavení metodiky pro cílenou podporu těchto studentů (nad rámec sociálního stipendia od státu dostupného minimu studentů).
- Vzdělávání pracovníků cíleně pro práci se studenty se SP (rozvoj pedagogických kompetencí).

Priority - neinvestiční oblast (bezpečné klima, gender – další projekty)

- Vytvoření toolkitu pro studenty (citlivé situace).
- Zavedení asistentů psychosociální podpory (kurzy).
- SW aplikace – duševní zdraví.
- Začlenění hodnocení klimatu do vnitřní evaluace ZČU.
- Uplatnění nástrojů pozitivní psychologie, posílení komunikace a spolupráce.
- Vytvoření mezinárodních studentských týmů (osvětové nástroje, “živá knihovna“ k inkluzivním tématům).
- Sdílení praxe – ombudsman (fakultní vs. uni úroveň), zapojení senátů atd.
- **Závěr: ZČU musí a chce reagovat na výzva spojené s rostoucím podílem studentů se SP a má k tomu dostatečné kapacity a jasnou strategii. I tak se jedná o velkou výzvu.**

Děkuji za pozornost.